HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דרא רבי אבינא לסילתיה ואזל לגבי דרב הונא רביה [א]דאמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ומה גיטו אע"ג דלא פריש כיון דאמר כתבו אע"ג דלא אמר תנו אף מתנתו [א]כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מיניה מתקיף לה רבי אבא אי מה מתנה [ב]ישנה לאחר מיתה אף גט ישנו לאחר מיתה הכי השתא בשלמא מתנה איתה לאחר מיתה אלא גט לאחר מיתה מי איכא אלא רבי אבא הכי קא קשיא ליה מתנת שכיב מרע במקצת היא [ב]ומתנת שכ"מ במקצת בעיא קנין מכלל דרב הונא סבר לא בעיא קנין והא קי"ל [ג]דבעיא קנין שאני הכא דמצוה מחמת מיתה הוא מכלל דר' אבא סבר מצוה מחמת מיתה בעיא קנין והא קי"ל [ד]דלא בעי קנין אלא רבי אבא הכי קא קשיא ליה חמרא לא קאמר דמי חמרא לא קאמר מחמרא קאמר ואידך מחמרא כדי לייפות את כחו שלחו מתם [ה]מחמרא כדי לייפות את כחו: **מתני'** [ג][ו]מי שהיה מושלך לבור ואמר כל השומע את קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו: **גמ'** [ד]וליחוש שמא שד הוא א"ר יהודה כשראו לו דמות אדם אינהו נמי אידמויי אידמו דחזו ליה בבואה אינהו נמי אית להו בבואה [ז]דחזו ליה [ה]בבואה דבבואה ודלמא אינהו נמי אית להו א"ר חנינא לימדני יונתן [ו]בני בבואה אית להו בבואה דבבואה לית להו ודלמא צרה היא תנא דבי רבי ישמעאל [ח]בשעת הסכנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין: **מתני'** [ז][ט]הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה מעשה בבריא אחד שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת אמר רשב"ג [י]אם מעצמו נפל הרי זה גט אם הרוח דחתו אינו גט: **גמ'** מעשה לסתור חסורי מיחסרא והכי קתני אם [ח]הוכיח סופו על תחילתו הרי זה גט ומעשה נמי בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת ואמר רשב"ג אם מעצמו נפל הרי זה גט אם הרוח דחתו אינו גט ההוא גברא דעל לבי כנישתא אשכח מקרי ינוקא ובריה דיתבי ויתיב איניש אחרינא גבייהו אמר להו בי תרי מינייכו נכתבו גיטא לדביתהו לסוף שכיב מקרי ינוקא מי משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא או לא רב נחמן אמר לא משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא ורב [ט]פפי אמר משוו אינשי ברא שליחא במקום אבא אמר [י]רבא [כ]הילכת' משוו אינשי ברא שליח' במקום אבא: **מתני'** [יא]אמר לשנים תנו גט לאשתי

או

דרא רבי אבינא לסילתיה. יטעון רבי אבינא סלו על כתיפו למזונותיו להוצאת הדרך וילך לו אצל רב הונא רבו כי על פיו ושמועותיו יזכה במתנה בלא קנין: **דאמר ר"ה.** בפרק מי שאחזו (לקמן דף עב:): **גיטו.** דשכיב מרע: **כמתנתו כו'.** ומינה ילפינן אנן נמי דמה גיטו אע"ג דלא פריש תנו נותנין כדתנן במתניתין ביוצא בקולר ובמסוכן אף מתנתו כו': **לאחר מיתה מי איכא.** לאחר שמת מי מגרשה ובשעת מיתה הוזקקה ליבם ולהא מילתא היכי נדמינהו: **אלא ר' אבא.** לאו הכי אתקיף אלא הא קשיא ליה אדר' זירא דאמר קנה רבי אבינא להא מתנה דגניבא: **במקצת.** ששייר לעצמו שלא נתן כל נכסיו ובעי קנין דהכי קיי"ל בב"ב בפרק מי שמת (דף קנא:) דכיון ששייר לגרמיה מידי אינו כמצוה מחמת מיתה הואיל וחס על פרנסת עצמו והרי היא כמתנת בריא: ופרכינן **מכלל דרב הונא סבר דלא בעי קנין: דמצוה מחמת מיתה הוא.** שהיה יודע שהיוצא בקולר אינו חוזר: **הכי קשיא ליה.** היכי נקני: **חמרא לא אמר.** הבו ליה חמרא בארבע מאה זוזי: **דמי חמרא לא קאמר.** הבו ליה ארבע מאה זוזי מדמי חמרא דנימא לזבוני חמרא ומיתב ליה: **מחמרא קאמר.** זוזי מחמרא קאמר דניתבו ליה וכי עושין מעות מיין: **כדי לייפות את כחו.** לכך לא פירש לא זו ולא זו כדי לייפות את כחו שיהא לו כל היין שלו אחריות שאם אמר תנו לו יין אם החמיץ מן היין מאה חביות היו היורשין אומרים לו שלך החמיץ ואי אמר דמי חמרא ומכרו ממנו קצת ואבדו המעות אומרים לו אבדו מעותיך הלכך אמר מחמרא דמשמע יין ודמיו שהכל אחריות לו: **מתני' כל השומע קולו.** ופירש שמו ושם עירו: **גמ' אידמויי אידמו.** פעמים שעושין עצמם בדמות אדם: **בבואה.** צל: **צרה היא.** שמתכוונת היא לקלקלה שתנשא בגט זה ותאסר על בעלה: **בשעת הסכנה.** כגון זה שמסוכן למות ואם לא עכשיו אימתי: **שאין מכירין.** אם זהו שפירש שמו: **מתני' רצה לשחק בה.** הואיל ולא אמר תנו: **אם מעצמו נפל הרי זה גט.** דדעתו מתחילה היתה לכך וסופו הוכיח והוה ליה כמפרש(יב) ומסוכן(יג): **גמ' מעשה לסתור.** רישא תנא לא אמר כלום ואח"כ נתן חילוק בין מעצמו נפל ובין דחתו הרוח: **מי משוי איניש ברא שליח במקום אבא.** דלא מקפיד בהי מנייהו ומעיקרא להאי ברא נמי שוויה שליח ועכשיו שמת האב (יד) יתנו לה הבן הזה וחבירו שהרי הלך הבעל למדינת הים: **מתני' אמר לשנים תנו גט לאשתי.** אע"ג דלא אמר כתבו ותנו הרי אלו יחתמו בעצמן ולא יאמרו לעדים אחרים לחתום דלאו בית דין מנינהו לצוות על אחרים אלא עדים שוויהו. ובגמרא(טו) מפרש על כתב הגט אם יכולין לצוות לסופר אחר לכתוב או הם עצמם צריכין לכותבו:

או

דמי חמרא לא קאמר. וא"ת כי אמר נמי דמי חמרא הוי דבר שלא בא לעולם כדאמרינן בפרק האומר משקלי (ערכין דף כ:) גבי דמי שור זה עלי עולה ומוקי לה באומר לכשיבואו דמיו יקדשו ופריך והא אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וי"ל דהתם משום דאמר לכשיבואו אבל אמר דמי שור זה עלי עולה משמע התם דלא חשיב זה דבר שלא בא לעולם אלא הוי כמו דקל לפירותיו דבעי למימר יקדש השור לדמיו וה"נ כי אמר דמי חמרא בעי למימר שיהא היין קנוי לו לדמיו אי נמי כאן היה דמי יין שכבר נמכר ויין שלא נמכר והכי קאמר דמי חמרא שכבר נמכר לא קאמר וגם חמרא העומד למכור לא קאמר: **כדי לייפות כחו.** פירש בקונטרס שיהא כל היין שלו באחריות שאם אמר תנו לו יין אם החמיצה חבית אחת(טז) מן היין היו יורשין אומרים לו שלך החמיץ ונראה שלא רצה לומר שיהא כל ההפסד שלו דמן הדין [א] אין לו להפסיד אלא לפי החשבון [ב] והשתא דכולו אחריות אינו מפסיד כלל [ג] וא"ת ורב הונא מה הוצרך להשמיענו כיון דאמר תנו ואע"ג דלא קנו מיניה הא פשיטא דמתנת שכיב מרע בכולה או מצוה מחמת מיתה דלא בעינן קנין ואומר ריב"ס דאיצטריך ליה לאשמועינן דאפי' יוצא בקולר כמו עובדא דגניבא דמייתי עלה יש לו דין(יז) שכיב מרע דכל היכא דמועיל כתבו כמו תנו יש לו דין זה: **כל השומע קולו כו'.** [ד] אע"פ דאמרינן בפרק אין בין המודר (נדרים דף לו:) גבי מודר הנאה מחבירו דתורם לו תרומתו לדעתו ודייק בגמרא לדעתו דמאן אי לימא לדעתא דידיה מאן שוייה שליח אלא דבעל הכרי הא קא מהני ליה דעבד שליחותיה ומוקי לה באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום לאו משום דכי אמר הכי לאו שליחותיה עביד דבתרומה בעינן שליחות אלא לענין מודר הנאה דוקא לא חשיב שליחות שיחשב בכך כמהנה ליה כיון שלא נוה לו לעצמו או שמא יש לחלק דהכא לא קאמר כל הרוצה לכתוב אלא כל השומע דייחד יחדיה למי ששומע קולו: **וליחוש שמא שד הוא.** דוקא בבור או אותו שעומד על ראש ההר(יח) ורואהו בפרק בתרא דיבמות (דף קכב.) [ה] ואסור לאדם שיתן שלום לחבירו [ו] בשדה דבמגילה (דף ג.) כעין עובדא דיהושע שראה אותו וחרבו שלופה בידו כל כי האי גוונא חיישינן שמא שד הוא אבל בעיר מותר ליתן שלום ° לחבירו ומכירו בלילה או לעדים לומר בלילה כתבו גט לאשתי ולא חיישינן וכן משמע בירושלמי דפירקין (ה"ו) דמייתי עלה ומשיאין על פי בת קול ומפרש והוא דחזו בבואה ומפרש הדא דתימא בשדות אבל בעיר אע"פ שלא ראה בבואה של אדם ופריך מההיא דהיה מושלך בבור כו' ומשני מצויין הן בבורות כדרך שמצויין בשדות:

(יט) **אמר לשנים כתבו ותנו גט כו' ואמרו לסופר וכתב וחתמו הן מהו.** הוה מצי למיבעי באומר לשנים תנו בלא כתבו דתנו לשנים בלא כתבו ככתבו ותנו דמי ושמא נקט כתבו ותנו לרבותא [ז]:

והאמר

מסורת הש"ס

א) לקמן עב:, ב) [ב"ב קנא:], ג) כתובות ע: יבמות קכב. ע"ש, ד) יבמות קכב., ה) הוריות יב. כריתות ו., ו) [ביבמות שם איתא שידא ע"ש ברש"י], ז) חולין לט: [תוספתא פ"ד ע"ש], ח) [חולין שם נדרים מח. זבחים ג:], ט) בדפו"ר רב פפא ולפנינו הוא ע"פ הרש"ל, י) בדפו"ר רבה ולפנינו הוא ע"פ הרש"ל ועי' רש"ש, יא) לעיל כט., יב) ברש"י שברי"ף נוסף, ליס, יג) [לעיל סה:], יד) ברש"י שברי"ף, יכתוב לה, טו) [ע"ב], טז) ברש"י הגירסא מאה חביות. ועי' פור"י, יז) ביש של שלמה הגירסא, היכא דאמר, יח) תיבת ורואהו ל"ב ואולי צ"ל דאמרינן בפרק, יט) שייך לע"ב,

גליון הש"ס

תוד"ה וליחוש כו' לחבירו ומכירו. לשון ומכירו אינו מובן לי דכיון דלא חיישינן בעיר לשד מה צריך להיות מכירו וכי אין נותנין שלום לאדם שאינו מכירו:

מוסף רש"י

גיטו. דשכיב מרע, **כמתנתו מה מתנתו.** אמרינן בב"ב (קנא:) אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר. ולא מיבעיא היכא דאמר אם מתי, דהא לא מת, אלא אפילו לא אמר אם מתי אלא יהב לה גט סתמא אם עמד חוזר, דמסתמא אדעתא דמיתה יהב לה והא לא מת (לקמן עב:). **כל השומע כו' הרי אלו יכתבו ויתנו.** אע"ג דלא אמר ליה לסופר כתוב (כתובות ע:) וסמכינן עליה בכל דבריו שאומר אני הוא פלוני בן פלוני (יבמות קכב.). **לימדני יונתן בני.** ביבמות שם: יונתן שידא, שד היה או בקי כהן (רש"י שם). **הבריא שאמר כתבו גט לאשתי.** ולא אמר כתבו ותנו והלך לו, **רצה לשחק בה.** שלא תפציר בו לתת לה גט לפוטרה מיבם אם ימות, והפליגה בדברים ואין אלו נעשין שלוחו לגרש, דהא לא אמר תנו, להכי נקט בריא דאילו מסוכן קיימא לן הלכה כר"ש שזורי דאמר כותבין ונותנין (חולין לט:). **ונפל ומת.** וכבר כתבו ונתנו העדים גט לאשתו (שם). **אם מעצמו נפל.** ודאי מתחלה היה דעתו לעלות וליפול והוה ליה בהול כמסוכן (שם). **מעשה לסתור.** הא אמרת רישא רצה לשחק בה ולא נתת חילוק בדבר (שם). **אמר לשנים תנו גט לאשתי.** ולא נתן להם גט עשאן עדים ואע"פ שלא אמר להם אתם עצמכם כתבוהו, הרי אלו יכתבו ויתנו ולא יאמרו לסופר ויכתוב כדמפרש לקמן (לעיל כט.).

מוסף תוספות

א. דאם החמיץ קצת או או נאבדו קצת המעות למה הוא מפסיד הכל. רשב"א. ב. פירוש לפירושם דאע"ג דאמרינן בית שבביתי או שור בשורי אני מוכר לך ומת אחד או נפל מראהו מת ומראהו נפול כדאמר בפרק בתרא דמנחות התם היינו טעמא לפי שכל בית וכל שור עומדין בפני עצמן ומש"ה מראהו מת ונפול אבל הכא שלא זיכה לו חביות כך וכך אלא חמרא הרי היין כולו מעורב והאיך יאמר לו שלך החמיץ. ר"ן. ג. וריצב"א אומר דפי' הקונטרס עיקר דאדם המקנה לחברו ק' חביות בחביותיו והחמיצו מקצתן מצי למימר ליה שלך החמיצו כדאמרי' בפ"ב דבכורות וכו'. תוס' הרא"ש (עיי"ש עוד, ועי' ברשב"א שתירץ דעת התוס' מראיות הריצב"א והרמב"ן נגדם). ד. אלמא דאי אמר כל השומע שייך למימר שליחותיה קעביד. תוס' נדרים לו: ה. מקום שאין דרך בנ"א לעמוד שם לפי שהשדים מצויין שם. רשב"א. ופרכינן עלה וליחוש שמא שד הוא. ר"ן. ו. בלילה. תוס' יבמות קכב. ד"ה דחזו. אבל בתוס' בסנהדרין דף מד. כתוב: אפי' ביום. ז. שאם היו שואלין בשנים תנו או בשלשה כתבו ותנו והיה משיב להם דלא קפיד אכתב הגט, אכתי בשנים כתבו ותנו קא מיבעיא להו דכיון דאמר כתבו יתירא, דבשנים בתנו לחודיה הוי קפידא אחתימה, דלמא אכתיבה נמי קפיד. תוס' הרא"ש.

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"ח מהל' זכייה הל' ג [ופ"א שם הכ"ב] סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנ סעי' ח:

נב ב מיי' שם סמג שם טוש"ע חו"מ סי' רנב סעי' א:

נג ג מיי' שם הלט"ו סמג שם טוש"ע חו"מ סי' רנ סעי' ד:

נד ד מיי' שם הל"ז טוש"ע שם סעי' ז וסי' רנג סעי' כ:

נה ה מיי' שם פ"א הל' ח סמג עשין פג טוש"ע חו"מ סי' רנג סעי' יג:

נו ו מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' יט:

נז ז טוש"ע שם:

נח ח מיי' שם [הל"ד] והל"ב סמג שם טוש"ע שם וסי' קכ סעיף ג:

נט ט מיי' שם סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' טז:

ס י מיי' שם הל"ג טוש"ע שם סעי' יז:

סא כ מיי' שם פ"ט הל' ל סמג שם טוש"ע שם סעי' כא וסעי' כב:

פסקי רי"ד

ובתרומת מעשר של דמאי. גניבא יוצא בקולר הוה כי קנפיק אמר להו [הבו] ד' מאה זוזי לרבי אבינא מחמרא דנהר פקוד א"ר זירא דרא ר' אבינא לסלתיה וליזיל לגביה דרב הונא רביה פי' ישים מזונותיו בסלו וילך אצל רב הונא רבו והוא יקיים מתנתו אע"פ שהיתה בדבור בעלמא בלא קנין דאמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר פי' שכיב מרע שנתן גט לאשתו סתם אע"פ שלא אמר אם מתי אם הבריא ועמד מחליו חוזר בו וגיטו בטל דאנן סהדי דלא יהב לה גיטא אלא מחמת פחד מיתה ושלא תהא זקוקה ליבם כדאמרי' במתנתו שאם עמד חוזר בו הכי נמי אמרי' בגיטו: ומה גיטו אע"ג דלא פריש כיון דאמר כתבו אע"ג דלא אמר תנו אף מתנתו כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מיניה. פי' מצינו בש"מ שכל דבריו ככתובין וכמסורין דמו אבל ביוצא בקולר לא מצינו [גבי מתנה רק גבי] גיטו תנן דסגי ליה באומר כתובו ומהקישא דרב הונא דמקיש להו ילפי' דכל מידי דבגט כשר בכתבו בלחוד במתנה נמי כשר בתנו בלחוד אע"ג דלא קנו מיניה ואע"ג דקי"ל מתנת ש"מ במקצת בעיא קנין האי הוי כמצווה מחמת מיתה דאפילו במקצת לא בעי קנין. **מתני'** מי שהיה מושלך בבור ואמר כל השומע קולו יכתוב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה ומעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת ואמרו חכמים אם מעצמו נפל הרי זה גט ואם הרוח דחפתו אינו גט. פי' היה מושלך בבור שאין אדם יכול לראותו ולהכירו מי הוא ואמר אני פלוני בן פלוני כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו אע"פ שלא ראוהו: ודלמא שד הוה אי נמי צרה הות ונתכוונה לקלקלה ואסיקנא תנא דבי ר' ישמעאל בשעת הסכנה כגון זה שמסוכן למות בבור ואם לא עכשיו אימתי סומכין על הקול וכותבין ונותנין אע"פ שאין מכירין אם הוא זה שפירש שמו: הבריא שאמר כתבו גט לאשתי רצה לשחק בה. כגון שלא אמר כתבו ותנו ומעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לראש הגג ונפל ומת ואמרו חכמים אם מעצמו נפל הרי זה גט שידע בעצמו שהיה חלוש הרבה ואיגלאי מילתא שהרי נפל ומת ואם הרוח דחפתו אינו גט שלא מחמת חליו נפל: מעשה לסתור חסורי מחסרא והכי קתני ואם הוכיח סופו על תחילתו הרי זה גט ומעשה נמי בבריא וכו'. ההוא גברא דעל לבי כנישתא אשכח מקרי ינוקי ובריה דיתבו ויתיב איניש אחרינא גבייהו אמר להו בי תרי מנייכו ליכתבו גיטא לדביתהו לסוף שכיב מקרי ינוקי מי משוי איניש שליחא ברא במקום אבא אי לא רב נחמן אמר לא משוי איניש שליחא ברא במקום אבא ומעיקרא לא איכון אלא לאבוה ולהאי איניש אחרינא והשתא דמית אבוה בטלה השליחות. ורב פפא אמר משוי איניש שליחא ברא במקום אבא וכל תרי מינייהו כשרין לכותבו והלכתא משוי איניש